Etelä-Savon hyvinvointialue ELOISA

16.5.2025

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi
lausunto Etelä-Savon hyvinvointialue

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuulemisasiantuntijakutsu ja lausuntopyyntö 9.5.2025 HE 36/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b § väliaikaisesta muuttamisesta

Etelä-Savonhyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja toivoo seuraavien näkökulmien huomioimista lakiesityksessä. Hyvinvointialue pitää myös hallitusohjelman kirjausta perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitojonojen purkamisesta oikeana tavoitteena.

Hyvinvointialueen näkökulmasta on hyvä, että Suomessa halutaan panostaa lisää terveydenhuoltoon ja hoitoon pääsyyn. Omalääkärimallissa yksityisen sektorin mukanaolo onkin välttämätöntä. Lakiesitys myös auttaa jonojen purkamista ja hoitoon pääsyä kasvukeskuksissa, joissa on hyvä yksityinen kapasiteetti. Se tarjoaa hyvän tilaisuuden kokeilla erilaisia malleja.

Etelä-Savon hyvinvointialue esittää huolen siitä, että esitetty kuitenkin lakiesitys rikkoo hoidon jatkuvuutta, johon omalääkärimallilla pyritään. Lisäksi pidämme riskinä, että lääkäreitä siirtyisi julkiselta puolelta yksityiselle hoitamaan asiakkaita, millä olisi terveydenhuollon saatavuutta ja hoitojonojen purkua heikentäviä vaikutuksia.

Hyvinvointialue haluaa kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksessä on muun muassa perustuslain edellyttämän yhdenvertaisuuden vaatimuksen kannalta epäilyttävä piirre: epätasa-arvoinen potilaiden kohtelu iän mukaisesti. Hyvinvointialueet ovat myös keskenään epätasa-arvoisessa asemassa saatavilla olevan yksityisen palvelutuotannon resurssien suhteen. Esimerkiksi Etelä-Savossa yksityistä palvelutuotantoa on vain vähän ja se keskittyy kaupunkeihin. Entisissä kuntakeskuksissa, maaseudulla ja pienemmissä kunnissa muutos ei lisäisi palveluja tai parantaisi hoitoon pääsyä ja muutos tuottaisi myös alueemme asukkaidemme kesken epätasa-arvoa.

Hyvinvointialueet olisivat hyötyneet selkeästi enemmän, jos rahat olisi jaettu suoraan niille, ja ne olisivat voineet jakaa varoja edelleen yksityiselle puolelle määrittäen kohteet esimerkiksi palvelusetelimallilla. Myös tämä olisi hyödyttänyt yksityisiä toimijoita hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti, kun ne olisivat saaneet uusia asiakkaita. Esitetyssä mallissa on riski, että varat menevät vain jo nykyisin yksityisiä palveluja käyttävien asiakkaiden korvauksiin.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa
Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli
Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna
Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki
Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Laboratoriopalvelujen osalta malli lisää kokonaisuutena laboratoriopalvelujen julkisia menoja ja hajauttaa järjestelmää:

- Esitetyn korvausmallin myötä julkisin varoin maksetut laboratorioanalyysit ja näytteenotot siirtyisivät nykyistä enemmän yksityisen palveluntuottajan tuotettaviksi.
- Korvattaviksi esitetyt laboratoriotutkimukset ovat korkeasti automatisoituja ns. volyymitutkimuksia, joiden osalta julkisen toimijan kustannukset eivät käytännössä laskisi, vaikka näytemäärät laskisivat. Malli johtaisi myös nykyisten näytteenottopisteiden vajaakäyttöön, mikä kiinteiden kulujen takia nostaisi hyvinvointialueiden yksikkökustannusta palvelusta. Näin ollen kustannukset säilyisivät julkisella toimijalla ja lisäksi maksettaisiin korvausmallin kautta julkisia varoja yksityisille toimijoille.

Julkisten laboratoriopalvelujen saatavuus ja saavutettavuus on hyvä:

- Etelä-Savon käyttämä ISLAB hyvinvointiyhtymä on vahvistanut palvelujen saatavuutta mm. näytteenpalautusautomaateilla sekä ns. walk-in näytteenottopalvelulla. Näitä matalan kynnyksen palveluita yhä laajennetaan ISLAB alueella vuonna 2025.
- Julkisiin laboratoriopalveluihin ei kohdistu erityistä kuormitusta, eikä henkilöstön rekrytoinnissa ole erityistä haastetta. ISLAB alueella näytteenottojen kysyntä laski 7 % ja analyysien kysyntä 6 % vuonna 2024.
- Pienemmillä paikkakunnilla ei ole tarjolla yksityisiä laboratoriopalveluja.

Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo, että laboratoriopalvelujen Kela-korvausta ei tule laajentaa yksityiselle sektorille tällä hetkellä voimassa olevasta lainsäädännöstä. Kokeilussa Kela-korvausta voitaisiin maksaa yksityislääkärin lähetteellä julkisomisteisissa laboratorioissa tehtävistä tutkimuksista.

Yksityisten palvelujen käyttö ja hyvinvointialueiden rahoitus

Kokonaisuutena Etelä-Savon hyvinvointialue esittää, että eduskunta jo tämän lain hyväksymisen yhteydessä linjaa, että hyvinvointialueiden rahoitusmallissa otetaan jatkossa huomioon yksityisten ja työterveyspalveluiden käyttö rahoitusta vähentävänä tekijänä. Nykyisen rahoitusmallinen perusteella niiden alueiden taloudellinen rasitus vähenee, joiden alueella on runsaasti yksityistä palvelutuotantoa. Käsillä oleva lakiesitys vahvistaa näiden alueiden taloudellisia rasituksia vähentäviä vaikutuksia. Sen sijaan Etelä-Savon kaltaiselle alueelle, jossa yksityistä palvelutuotantoa on vähän ja maan suurimpia palvelutarpeita, tämän lain toteutuminen tuo erittäin vähän tai ei lainkaan helpotusta hoitoon pääsyyn tai hyvinvointialueen taloushaasteisiin. Rahoitusmallin mahdollisen muutoksen myötä yksityisten palvelujen käyttöä voidaan arvioida Kela-korvausten perusteella tai julkisten palveluiden peittävyydellä.